

اثبات تحقق حیات طیبه در دنیا در نگاه علامه طباطبایی

زهره سادات نبوی تصریح کرد: علامه طباطبایی دنیانگاری تحقق حیات طیبه را پذیرفته است و آن را به برزخ و آخرت پاس نمی‌دهد.

زهره سادات نبوی تصریح کرد: علامه طباطبایی دنیانگاری تحقق حیات طیبه را پذیرفته است و آن را به برزخ و آخرت پاس نمی‌دهد.

علامه طباطبایی تحقق حیات طیبه در دنیا را ثابت کرده استبه گزارش ایکننا، زهره سادات نبوی، استادیار معارف اسلامی دانشگاه پیام نور تهران، ۱۷ تیرماه در نشست علمی «حیات طیبه در قرآن با تکیه بر دیدگاه علامه طباطبایی» که از سوی انجمن علمی معارف دانشگاه شهید بهشتی و آکادمی اخلاق پژوهی روشمند برگزار شد، با اشاره به آیه شریفه «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَلْبُحَيْبَةُ حَيَاةٍ طَيِّبَةٍ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» گفت: در این آیه شریفه فرموده است که هر زن و مردی که ایمان داشته باشد و عمل صالح انجام دهد ما به او حیات طیبه خواهیم بخشید.

استادیار معارف اسلامی دانشگاه پیام نور تهران ادامه داد: ما در زندگی کارهایی انجام می‌دهیم که مراتب مختلف از پایین تا بالا دارد، آیه بر ایمان همراه عمل صالح تأکید دارد، بنابراین اینکه برخی می‌گویند دلت پاک باشد حرف درستی نیست زیرا ایمان باید همراه عمل صالح و عمل صالح با ایمان همراه باشد. آیه تأکید دارد هر کسی در هر مرتبه ای ایمان و عمل صالح داشته باشد، من بهترین جزا و پاداش را به او خواهیم داد.

وی با اشاره به مفهوم حیات و طیبه، افزود: در قرآن کریم حیات گیاهی و حیوانی و حیات انسانی و عقلانی و ... به عنوان مراتب حیات مورد توجه قرار گرفته است. از جمله در آیه شریفه لا اله الا هو الحی القیوم، قدمت لحياتی. طیبه هم به معنای پاک و حلال و امثال آن است. بلد طیبه و خاک طیبه و مسکن طیب، خوردنی های طیب و طیبه در قرآن کریم به کار رفته است.

نبوی با اشاره به معنای حیات طیبه، بیان کرد: در مقایسه تاریخی، حیات طیبه به معنای زندگی نیکو و پاکیزه و... در گذشته بیشتر در تفاسیر کاربرد داشت؛ به عبارتی حیات طیبه حیاتی است که فرد هیچ گونه نگرانی، رنج، گرفتاری، اضطراب، افسردگی و ... ندارد. مثلاً برخی تفاسیر اصلاً به آیه ۹۷ سوره نحل و حیات طیبه نپرداخته اند یا برخی آیه را تفسیر کرده اند ولی وارد عمق مفهومی حیات طیبه نشده اند. دو تعریف از حیات طیبه

استادیار معارف اسلامی دانشگاه پیام نور تهران با بیان اینکه دو تعریف از حیات طیبه ارائه شد، گفت: اولین تعریف، تحت اللفظی و دیگری رویکرد مفهومی است. از بین ۱۴۴ تفسیری که بنده مورد تحقیق قرار داده ام با قاطعیت می‌گویم، فقط سه مفسر یعنی بانوامین اصفهانی، ابن عربی و علامه طباطبایی بحث حیات طیبه را مورد تحلیل و بررسی قرار داده اند و رویکرد متفاوتی از سایر مفسران دارند.

وی با بیان اینکه از منظر این بزرگواران، طیبه، وصف حقیقی برای حیات است نه مجازی یعنی خود زندگی پاکیزه است نه وصف آن، تصریح کرد: مزیت حقیقی انگاری حیات طیبه ما را به این نتیجه می‌رساند که زندگی بدون غم و اندوه و اضطراب و فشار روانی و افسردگی و دلهره و ... خیلی زیباست و این نتیجه ایمان و عمل صالح در کنار یکدیگر است. الان گفته می‌شود، قرن، قرن افسردگی است و افراد زیادی با این معضل مواجهند لذا ممکن است این سؤال پیش آید که مگر خدا، انسان را در رنج و سختی نیافرید و با این وجود مگر ممکن است نظام تربیتی برای انسان تعریف شود که دچار سختی، نگرانی، اضطراب و ... نشود؟ آیا چنین چیزی ممکن است؟ اصلاً انسان در «کبد» یعنی سختی آفریده شده است و امیرالمؤمنین(ع) فرمودند دنیا دو روز است و یک روز با تو و روز دیگر علیه تو است.

نبوی افزود: نظام فکری قرآن نمی‌گوید رنج و سختی و گرفتاری و اضطراب وجود ندارد و من صورت مسئله را پاک نمی‌کنم بلکه من تو را چنان می‌سازم و تربیت می‌کنم که با وجود همه اینها، گرفتار افسردگی نشوی و همیشه راضی باشی. انسان وقتی بداند خالقش برای او این برنامه را چیده است به رضایت و اطمینان می‌رسد و خدا فرموده است تو اهل ایمان و عمل صالح باش بقیه با من. افوض امری الی الله.

استاد دانشگاه پیام نور با اشاره به چند نظریه پیرامون حیات طیبه، اضافه کرد: برخی از مفسران گفته اند حیات طیبه در دنیا امکان پذیر نیست زیرا حیات طیبه، زندگی است که در آن همه چیز خوب باشد و این ممکن نیست. برخی گفته اند طرف تحقق

حیات طیبه برزخ و قیامت است؛ گروهی هم معتقدند که ظرف حیات طیبه هم دنیا و هم آخرت است. علامه طباطبایی از کسانی است که به حیات طیبه در دنیا تأکید زیادی دارد و آن را به معنای تغییر در ذات و جوهره زندگی انسان مؤمن می‌داند. تحقق حیات طیبه در دنیا ممکن است

استاد دانشگاه پیام نور با تأکید بر اینکه بنده معتقدم حیات طیبه هم در دنیا و هم در آخرت می‌تواند ایجاد شود و این دو در تضاد با هم نیستند، افزود: دنیا مزرعه آخرت است و حیات طیبه در دنیا انسان را به حیات طیبه در آخرت هم سوق می‌دهد. برخی حیات طیبه را قناعت معنا کرده‌اند و فرموده‌اند انسان که دنبال مادیات باشد و به آنچه دارد قانع نباشد از حیات طیبه دور است؛ برخی هم رضا به رضای الهی بودن را مصداق آن برشمرده‌اند.

نبوی با بیان اینکه برخی مفسران، رزق روزانه را حیات طیبه می‌دانند، تصریح کرد: برخی گفته‌اند آثار حیات طیبه، طاعات الهی است و اینکه انسان در هر حالتی عبادت خدا را به جا بیاورد.

استاد دانشگاه پیام نور با اشاره به شاخص‌های حیات طیبه، اظهار کرد: خیر دنیا و آخرت، حلم و پایداری و استقامت در برابر مشکلات و ... از شاخصه‌های حیات طیبه محسوب می‌شود. البته مناقشه اصلی درباره آیه مورد بحث این است که آیا حیات طیبه که در آیه بحث شده است، تغییر در زندگی فعلی مؤمنی که ایمان و عمل صالح دارد ایجاد می‌کند یا روند این حیات را تداوم می‌دهد و زندگی او بدون تحول جوهری، زیباتر می‌شود. ادعای ما این است که حیات طیبه زندگی، پایان یافتن زندگی سابق و شروع زندگی جدید است.

نبوی با بیان اینکه درک عمومی از این مسئله سخت است، افزود: در آیه «لنحیینه» استفاده شده است در حالی که خداوند می‌توانست از واژه «لنجعلنه و لنسیرنه» استفاده کند. اگر بگوییم لنحیینه، مجاز و به معنای لنجعلنه نیست یعنی حیاتی که کاملاً جدید و با خصوصیاتی متفاوت از حیات قبل است به همین دلیل برخی استبعاد کرده و می‌گویند اگر این را بپذیریم دنیا ظرف تحقق آن نیست. برخی می‌گویند لنحیینه معنای حقیقی دارد ولی ظرف تحقق آن در آخرت است.

وی ادامه داد: اگر حیات طیبه را فقط مخصوص آخرت بدانیم، بر اساس قاعده فصاحت و بلاغت قرآن، این لفظ با بخش انتهایی آیه سازگاری زیادی ندارد. علامه طباطبایی در بین دو نظریه یعنی رد تحول جوهری و پذیرش تحول جوهری با ظرف تحقق در آخرت، راه سوم را بیان فرموده است و آن اینکه تحول جوهری رخ می‌دهد و ظرف تحقق آن هم دنیا است. حیات طیبه از منظر علامه طباطبایی

نبوی با بیان اینکه المیزان به لحاظ محتوا و روشمندی، بی‌نظیر است، اضافه کرد: ایشان می‌فرماید حیات یعنی افاضه زندگی و زندگی ایجاد کردن برای چیزی، بنابراین وقتی سخن از لنحیینه حیات طیبه است یعنی حیاتی جدید و غیر از حیات کنونی او است و در دنیا هم رخ می‌دهد. ایشان می‌گویند فلنحیینه یعنی تحقق زندگی جدید و اینکه ساختار و ذات و اصل زندگی فرد عوض شود و اصلاً قابل مقایسه با زندگی کنونی فرد نباشد. بنابراین علامه دنیاانگاری تحقق حیات طیبه را پذیرفته است و آن را به برزخ و آخرت پاس نمی‌دهد.

وی افزود: علامه معتقد است مؤمن در دنیا حیات طیبه دارد و مستندات وی هم برخی آیات است؛ از جمله آیه ۱۲۲ سوره مبارکه انعام که فرمود: وَمَنْ كَانَ مِيتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مِتَّ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زَيَّنَّا لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ؛ آیا کسی که مرده [دل] بود و زنده اش گردانیدیم و برای او نوری پدید آوردیم تا در پرتو آن در میان مردم راه برود چون کسی است که گویی گرفتار در تاریکی هاست و از آن بیرون؛ آمدنی نیست این گونه برای کافران آنچه انجام می‌دادند، زینت داده شده است. از منظر وی، مؤمن در پرتو ایمان حیات دارد و کافر بر اثر ظلمت وجودی با مرگ ضلالت و گمراهی می‌میرد یعنی کافر، حیات حیوانی دارد.

وی افزود: علامه طباطبایی بر روی کلمه فَأَحْيَيْنَاهُ بررسی کرده و فرموده است مؤمن ولو در حیات نباتی و حیوانی، زندگی دیگری دارد که کافر آن را درک نمی‌کند یعنی ظاهر زندگی آن‌ها شبیه همدیگر است و می‌خورند و می‌خوابند و کار می‌کنند و تولید مثل دارند ولی باطن زندگی آن‌ها با هم تفاوت دارد؛ ایشان فرموده است شعور و اراده مؤمنان و انجام دهندگان عمل صالح فوق شعور و اراده افراد بی‌ایمان و کافر است.